

XIX. Országos Érembiennále a soproni Lábasházban

„Ha Sopron, akkor Érembiennále.” Ezzel a mondatlal kezdődött Sopron város polgármesterének köszöntője az előző biennále katalógusának bevezetőjében. Ismét eltelt két esztendő, június 23-án, vasárnap megnyitotta kapuit a Lábasház Sopronban, az Orsolya téren, hogy helyet adjon a XIX. Országos Érembiennále kiállításának. Így van ez már 1977 óta, kétévente az ország szobrász- és éremművészei műveiken keresztül és személyesen is találkozhatnak egymással. A Soproni Ünnepi Hetek állandó rendezvényeként a kiállítások között fontos helyet foglal el ez az országos seregszemle.

Idén 64 kiállító művésztől 206 művet láthatnak az érdeklődők. Ez a szám a rendezvényt figyelemmel követők számára kissé meglepő lehet; régen, még az első biennalék idején volt ilyen alacsony a művek száma. Mondhatnánk, hogy a zsűri túl szigorú volt, mert a Lábasház ennél több érmet is befogad, de a kiállított anyag a kevesebb művel is egységes, jó színvonalú. A több talán kevesebbet mondana. Szintén a hagyományokhoz tartozik, hogy az előző biennále nagydíjasa, a Ferenczy Béni-díj tulajdonosa – Kalmár János – önálló kamarakiállítással szerepel a kisteremben. A katalógus szerint 97 művét láthatjuk, valójában ennél többet, mert sorozatai egy-egy tételnek számítanak.

A tizenkilencedik biennalén nyolc díjat oszthatott ki a zsűri. Ha a korábbi éveket is figyelembe vesszük, akkor ezt kevésnek is mondhatnánk, hiszen 12-13 díj is volt már a biennalék során. A díjak így felértékelődtek, a díjazottak pedig büszkébben könyvelhetik el megbecsülésüket. Az elmúlt év közigazgatási változásai miatt a Győr-Moson-Sopron Megyei Önkormányzat, a Ferenczy Béni-díj adományozója kivonult a díjadományozók sorából, egyben Sopron Megyei Jogú Városra ruházta át a nagydíjat. Ezért a Sopron városa által adott két díjból (Civitas Fidelissima díj, A rendezőbizottság díja) az utóbbi megszűnt, a nagydíjat is Sopron városa adományozza. Továbbra is a díjadományozók között találjuk az Emberi Erőforrások Mi-

Fotó: ifj. Salávis László

nisztériumát, a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetségét, a Magyar Éremművészetért Alapítványt, a Magyar Éremgyűjtők Egyesületét, és a Kiss Nagy András Emlékdíj adományozóit. Az utóbbi azért is fontos, mert a magánszféra kezdeményezése, és nem csak a neves szobrászművész emlékének állít emléket, hanem általában egy fiatal, tehetséges szobrász elismerését támogatja. Külön öröm, hogy újra a díjadományozók között találhatjuk Szabó Géza ötvösmestert, aki a legjobb vertérem tervezőjének ajánlott fel díjat.

A biennále nagydíját idén Szabó György kapta két, négy-négy darabból álló sorozatáért (*Felkelő nap háza és Éjjeli bozótlakó titkos kertje*). Pár esztendeje Szabó György munkásságát figyelve azt láthatjuk, hogy egyetlen technikára redukálta eszközeinek tárá: a vi-

Bakos Ildikó: Erdőszéle
/ Ildikó Bakos:
Forest Side
[2012]

*bronz, viaszvesztéses /
bronz, wax casting*
[7,2x9x6 cm]

aszvesztésre. Mára elért odáig, hogy képes a legbonyolultabb viszonylatokat, a legösszetettebb külső és belső tereket megépíteni ezzel az ősi fémtechnikával. És egyetlen problémára szűkítette a kifejezendőt is: a bő asszociációsorokat nyitó térépítésre csupaszította nem csak szobrai, de érmei tárgyát is. Kiállított műveinek címe is ezt tanúsítja.

Az Emberi Erőforrások Minisztériumának díját Lieb Roland Ferenc kapta betonból, vasból, téglából készített érmeiért, melyek már a kisplasztika határát súrolják. A művész évek óta kísérletezik a betonnal mint alapfelülettel, ebbe különböző módon applikál egyéb anyagokat, vasakat, szegeket, most újabban tégladarabokat is. Nem az első díját nyeri a biennálék során.

Eröss Ildikó számára sem ez az első díj az Országos Érembiennálék folyamatában. Az elmúlt három év fejlődését figyelve, azt láthatjuk, hogy az akkor elkezdett kísérletek mára beértek. Szikora Tamás emlékének szentelt hat darabból álló sorozata méltán érdemelte

Fotó: ifj. Szilávcis László

Nagy Máté: Kiszögellés / Máté Nagy: Salience

[2013] bronz, öntött / bronze, cast [Ø 5,8 cm]

ki a Civitas Fidelissima díjat. A kubusokat egymás mellé rendelő és variáló sorozata igényes megmunkálású, de ugyanakkor a lírát sem nélkülöző műtárgy-együttes.

Bakos Ildikó a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetségének díját nyerte el idén. Ő sem az első díját kapja. Ha nem is valamennyi biennálén vett részt, de munkái már évtizedek óta jelen vannak Sopronban. Most három önálló és egy öt darabból álló sorozattal nevezett a biennáléra. Valamennyi viaszvesztéssel készült. A tájak hajlított formái nem csak a technika tökéletes ismeretét mutatják, de a legszebb tájleíró költeményeinket is eszünkbe juttatják. *Kaméleon* sorozatában pedig a humor és a játékosság testesül meg.

Thomai Ioannidou a Magyar Éremművészetért Alapítvány díját kapta. Hosszú évek óta nem láhattuk műveit. Korábban ő is nyert már díjat. Festett üvegből készült, csiszolt, ragasztott háromdarabos sorozata munkásságát ismerve nem meglepetés. Az üvegplasztikai alakítása foglalkoztatja, különös, érzékeny

Szabó György:
Felkelő nap háza III. /
György Szabó:
The House of the Rising
Sun, III
[2013] bronz,
viaszvesztéses /
bronze, wax casting
[12x14,5 cm]

Fotó: ifj. Szilávcis László

**Lieb Roland Ferenc: Lépcső II. /
Roland Ferenc Lieb: Stairs, II**

[2012] *beton, terrakotta, acél, vegyes technika /
concrete, terracotta, steel, miscellaneous techniques*
[15x12x3,5 cm]

világot alakít ki hidegen megmunkált üvegből. „Plasztikai szigorú terv szerint összerakott elemekből szerkesztettek, érmei, »díjai« – az egyes üvegrétegek színezésével – a fény átszínezett csapdái” – írja róla egyik méltatója. Ezen a kiállításon is szigorú, de egyre inkább bonyolult geometriai rend szerint épített „lencséit” láthatjuk.

A biennále legnagyobb meglepetése Pató Róza, aki szintén hűséges résztvevője a kiállításoknak. Általában egy-két darabban jelentkezik, és csendes derűvel szokta mondogatni: a részvétel is fontos. 2013-ban egyetlen érmmel, Ferenc pápa portréjával nevezett. A visszafogott plasztikájú portré megformálása nagyon friss, de ugyanakkor a klasszikus emlékérem hagyományait idézi. Ezen nem is csodálkozhatunk, hiszen a művész munkássága erősen kötődik a portré

**Erőss Ildikó: Hommage
à Szikora Tamás IV. /
Ildikó Erőss: Hommage
à Tamás Szikora, IV**
[2012] *bronz, nád,
viaszvesztéses /
bronze, reed,
wax casting*
[12,5x10 cm]

műfajához. A Magyar Éremgyűjtők Egyesületének díját kapta, melyet a legszebb emlékérem tervezője nyerhet el.

A Szabó Géza ötvösmester által alapított díjat, melyet a legjobb vertérem tervezőjének ítélnék oda, idén Fritz Mihály kapta. 1983 óta állít ki a biennálékon. Ezt a díjat 1993-ban egyszer már elnyerte. Művészetében a magyar szobrászat realista hagyományait követi. Igen jelentékeny éremművészi munkássága, amely több mint nyolcszáz művet foglal magába. Ermeit düreri pontosságú, rajzosan szikár plasztikai stílus, klasszikus mértékrend jellemzi.

Jó karakterizáló képességgel, gondosan mintázza meg modelljeinek arcvonásait. Nagy figyelmet fordít a pszichológiai jellemzésre.

A díjazottak sorában utolsónak maradt egy eddig ismeretlen művész, Nagy Máté. Ismeretlenségén nem csodálkozhatunk, hiszen még csak 26 éves. Hat érmet állított ki, valamennyi soproni részletet ábrázol. Ez sem lehet bennünket, hiszen Sopronban, a Nyugat-magyarországi Egyetem Faipari Mérnöki Kar Alkalmazott Művészeti Intézetében tanul, mestere

Soltra E. Tamás. A soproni festészetben már talán közhelynek számító részletek az érmeken új megközelítést kapnak. A lapos mintázással Nagy Máté plasztikai festői elemeket is tartalmaznak, ezért tarthatjuk újszerűnek az ábrázolási módot. A fiatal szobrász a Kiss Nagy András Emlékdíj tulajdonosa lett.

Eddig a díjazottak sora. De igazságtalanok lennének, ha még legalább 10-12 művészt nem említenénk meg az összesen 64-ből. (Terjedelmi okok miatt mindenkivel sajnos nem foglalkozhatunk.) Vegyük először a korábbi nagydíjasok sorát. Budahelyi Tibor, Gáti Gábor, Soltra E. Tamás, ifj. Szlávic László és Szöllőssy Enikő alkotásaikkal most is a tőlük megszokott minőségben vannak jelen. Budahelyi három munkáján a szigorú, tőle megszokott geometrikus formák mellett megjelenik a stílizált sziluett, portré. A szénacélból készült érme talán egy újabb korszak előfutárai. Gáti Gábor *Erények* című sorozatának két kiállított darabja sem keverhető össze más alkotásaival. A gondosan megmunkált kiemelkedő felületek és a visszafogott alapsík, no meg a magyar nyelv humorát is felhasználó címadás kimondottan „gátis”. Soltra E. Tamás sem tagadta meg önmagát. A számára oly kedves Velence térképét öntötte ezüstbe viaszvesztéssel. A nyolc részből álló térkép a technikai bravúron túl apró részletekig kidolgozott, az egyes kerületek puzzle-szerűen illeszkednek egymáshoz. Ifj. Szlávic Makrisz Agamemnon emlékezetére fából, vegyes technikával készített négydarabos sorozata az előző évek munkásságának egyenes folytatása. A festett, égetett művek mind a konstruktivitást, mind a festőiséget magas fokon képviselik. Szöllőssy Enikő öt darabból álló, *Kapuk* címet viselő kollekcója szintén viaszvesztéssel készült. Az ágakból, indákból, építészeti elemekből építkező érme szintén a rá jellemző egyedi stílust jelenítik meg.

Nem mehetünk el szó nélkül Farkas Ferenc alkotásai mellett sem. A groteszket sem nélkülöző, de a klasszikus érme közé sorolható alkotásokra már évek óta felfigyel a zsűri, díjat eddig csak egyszer kapott. Szabó Virág réz- és vashuzalokból, Szilágyi Bernadett gumiból öntött, Szilágyi Erzsébet japán selyemfonalból készített műveivel a biennálénak a kísérletezők, vagy új utakat kereső művészek csoportját jelentik.

Fotó: ifj. Szlávic László

**Thomai Ioannidou: Kristálytudat I. /
Ioannidou Thomai: Christal Mind, I**

[2011] üveg, festett, ragasztott, csiszolt /
glass, stained, fused, grinded [Ø 9 cm]

Közéjük sorolhatjuk az e témában már klasszikusnak számító Várnagy Ildikót, vagy Zsemlye Ildikót is.

Még egy csoporttal kell foglalkozni. (A csoport csak a saját rendszeremben értendő.) Kurucz Petra, Molnár Mercédesz és Szabó Áron a már említett Nagy Mátéval együtt a szerencsére mindig jelentkező fiatalok közé tartozik. Plasztikai látásmódjuk különböző, de minőséget sugall. Talán egyvalami köti őket össze. A formák lágy használata, a plasztikai líraiság. Reméljük, hogy később is a kiállítók és majd a díjazottak sorában is köszönhetjük őket.

A két évente rendezett kiállításokra általában az volt a jellemző, hogy a hagyományos és a modern egyensúlyban volt, és mindig akadt néhány új utat kereső alkotó. Most a hagyományos és modern arányában az utóbbi javára eltérés tapasztalható, ha nem is mennyiségben, de minőségben. Idén a vert érme száma is kevesebb az eddigieknél.

A biennáléhoz – szerencsére a kezdetek óta – kata-

lógus is tartozik. A *XIII. Országos Érembiennále* (2001) óta azonos arculatú katalógus, plakát és meghívó Pál Attila tervezői képességét dicséri. Apróbb változtatásokat mindig tapasztalhattunk, de ezek csak a kiérleltőbb, jobb megjelenést biztosították. A katalógus a polgármesteri köszöntő után a díjazottak felsorolásával folytatódik. A biennále kiállító művészei műveik egy-egy fotójával szerepelnek, a díjazottak két fotóval. Kalmár János önálló kiállításához és művészetéhez Bacsó Béla írt értékelő tanulmányt, ami nem könnyű olvasmány, de Kalmár művészetéről árnyalt képet kaphatunk, ha végigolvassuk. Korunk elvárásához igazodva, a katalógusok 2001-től, a *XIII. Országos Érembiennalétól* kezdve az interneten is olvashatók a www.erebbiennale.hu oldalon. Arra is remény van, hogy a közeljövőben retrospektív módon az előző kiállítások anyaga, katalógusa is felkerül a honlapra.

A katalógus L. Kovásznai Viktória, Vasas Edit és Keszhelyi Ferencné munkáját dicséri, a fotókat ifj. Szlávics László készítette, az arculat pedig a már említett Pál Attila nevéhez köthető. A kiadvány megjelenését a Nemzeti Kulturális Alap támogatta, a biennále költségvetését Sopron Megyei Jogú Város Önkormányzata biztosította.

Kalmár János önálló kiállítását L. Kovásznai Viktória, az érembiennále anyagát e sorok írója rendezte a Soproni Múzeum munkatársainak közreműködésével.

A kiállítást és a katalógust végignévezve, reméljük, két év múlva, 2015-ben is elmondhatjuk: „Ha Sopron, akkor Érembiennále.”

NEMES ANDRÁS
művészettörténész

(*XIX. Országos Érembiennále. Soproni Múzeum – Lábasház, Sopron, 2013. június 23–augusztus 4.*)

Pató Róza: Ferenc pápa / Róza Pató: Pope Francis
[2013] bronz, öntött / bronze, cast [Ø 8,2 cm]

Fritz Mihály: Tóth Sándor 80 éves / Mihály Fritz: Sándor Tóth is 80
[2013] bronz, öntött / bronze, cast [Ø 12 cm]

Fotó: ifj. Szlávics László

Fotó: ifj. Szlávics László